

WIJ - ZIJ

Workshop Polarisation

Omgaan met polarisatie

1. **Polarisatie.**
 - a. **Wat is het?**
 - b. **Hoe verhouden conflict en polarisatie zich tot elkaar?**

2. **Weet wat er echt speelt!**
 - c. **Observeren en analyseren.**
 - d. **Sociale dynamieken**
 - e. **Waar sta je zelf?**

3. **Wat kunnen we eraan doen?**

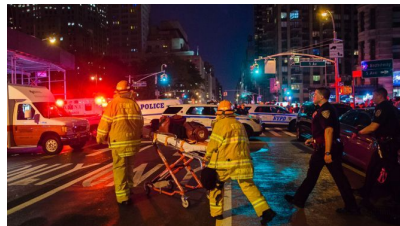
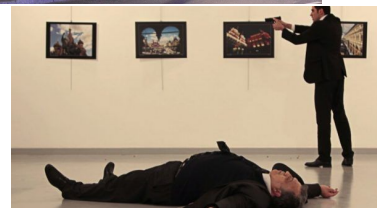
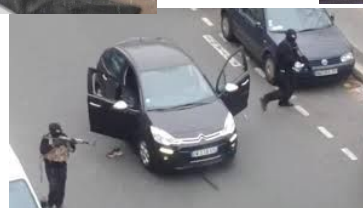
Wat is polarisatie?

Polarisatie is wij-zij denken.

In een democratische samenleving is er plaats voor wij-zij denken. Polarisatie hoort erbij.

Polarisatie kan ook toxisch worden.

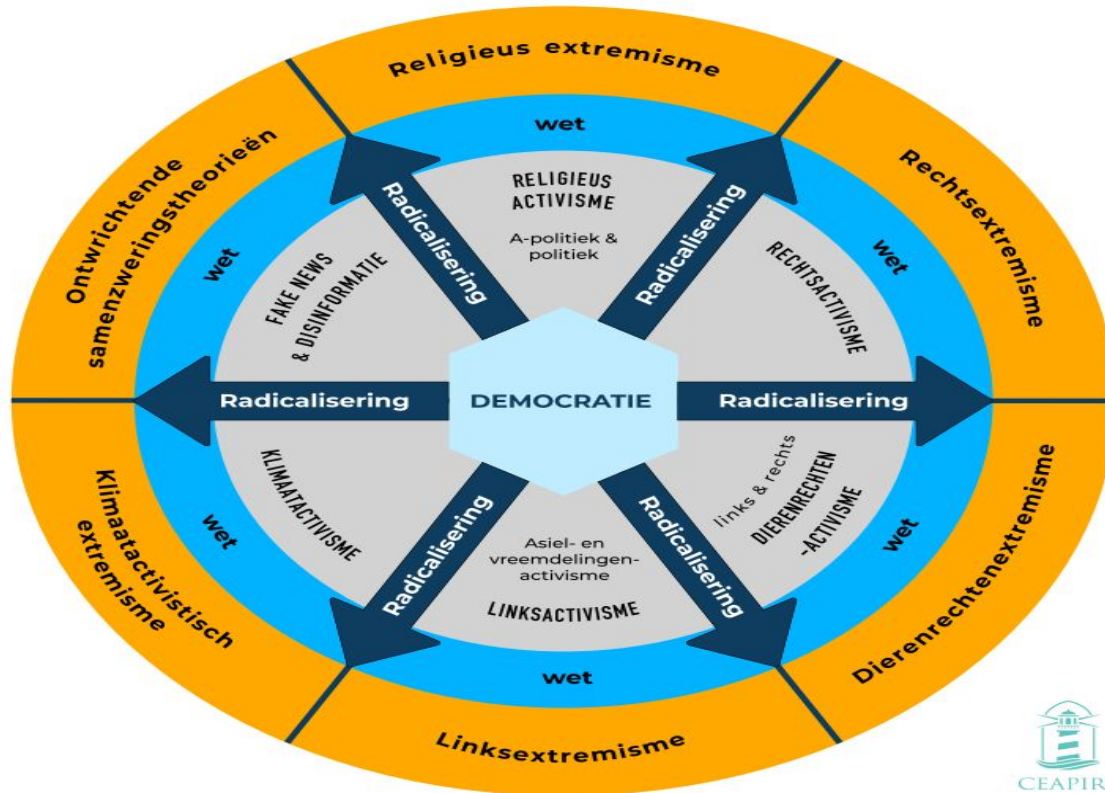
Toenemende polarisatie

Radicaliseringsroos

Link radicalisering - polarisering

Een proces waarbij een individu of een groep van individuen op dusdanige wijze wordt beïnvloed dat dit individu of deze groep van individuen mentaal gevormd wordt of steeds meer bereid is tot het koppelen van gevolgen (geweld) aan zijn denkkader.

Radicalisering is het geïnspireerd worden en gaan geloven in een extremistisch wij-zij verhaal en daar steeds meer persoonlijk consequenties aan verbinden.

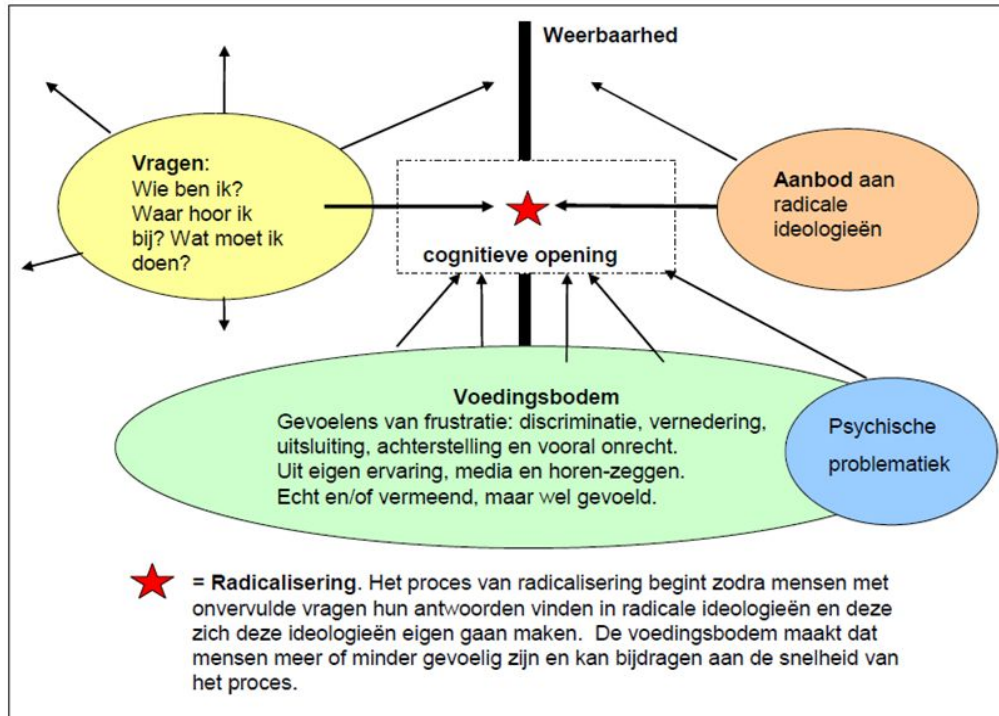
Triggerfactoren

Triggerfactoren zijn gebeurtenissen die aanwijsbaar een (verdere) (de-) radicalisering in gang zetten.

- **Keerpunten:** gebeurtenissen die er toe leiden dat mensen open komen te staan voor een nieuwe ideologie of een nieuw wereldbeeld. Deze triggerfactoren leiden tot verdere radicalisering of leiden het in.
- **Katalysatoren:** gebeurtenissen die het radicaliseringsproces versterken of verzwakken.

Stichting School & Veiligheid ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat.
www.schoolenveiligheid.nl

Vraag-aanbodmodel

Radicalisering > < Polarisering

- Radicalisering kan leiden tot polarisering
- Polarisering kan leiden tot radicalisering

Conflict verschilt van polarisatie

Conflict heeft een bepaalde tijd

Conflict kent een plaats

Conflict heeft eigenaars of conflictpartijen

Polarisatie is een uit de hand gelopen conflict met 2 polen,

Polarisatie kent wisselende spelers.

Waarom hebben mensen conflicten ?

Het **verschil** is de bron van het geschil .

vb Vrouwen komen van Venus, mannen komen van Mars

botsen omwille van overtuigingen

Een conflict ontstaat door **gelijkenis** .

We willen allemaal hetzelfde.

We ontlenen ons verlangen aan de ander.

De ander is ons obstakel.

Vb rode tractor, mooiste meisje/jongen van de klas

- Conflicten horen bij het leven.
- Vrede is een lange rij van conflicten waar we goed mee omgegaan zijn.
- Het zoeken naar een schuldige werkt contraproductief en levert brandstof

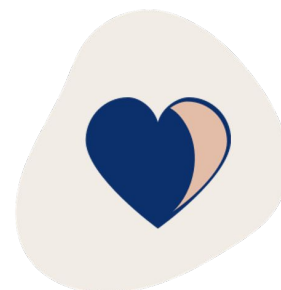
Polarisatie - drie basiswetten

Polarisatie is een
gedachteconstructie

Polarisatie heeft
brandstof nodig

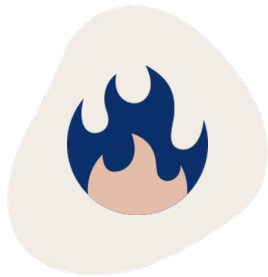
Polarisatie is een
gevoelsdynamiek

WET 1:

Polarisatie is een gedachteconstructie

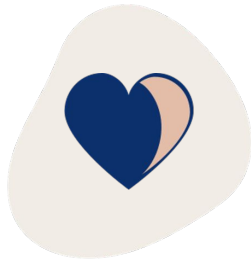
- wij-zij **denken**
- opdelen in groepen – emotionele uitspraken
- identiteiten worden tegenover mekaar geplaatst en beladen met betekenis, veralgemeningen
- niet altijd waarneembaar, niet gestoeld op feiten
- **omdenken** kan!

WET 2:

Polarisatie heeft brandstof nodig

- anders dooft het uit
- de identiteit van de ander staat centraal , elke uitspraak over de identiteit van de ander geett brandstof
- uitspraken worden geregeld herhaald en versterken de polarisatie

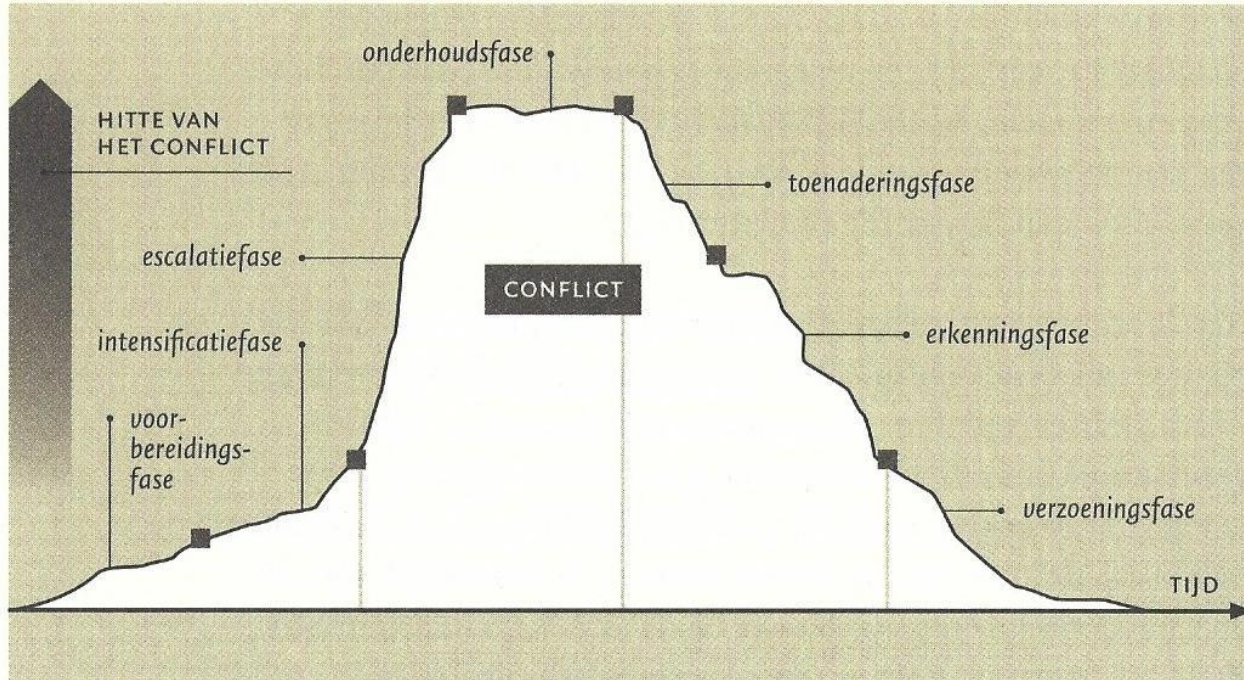

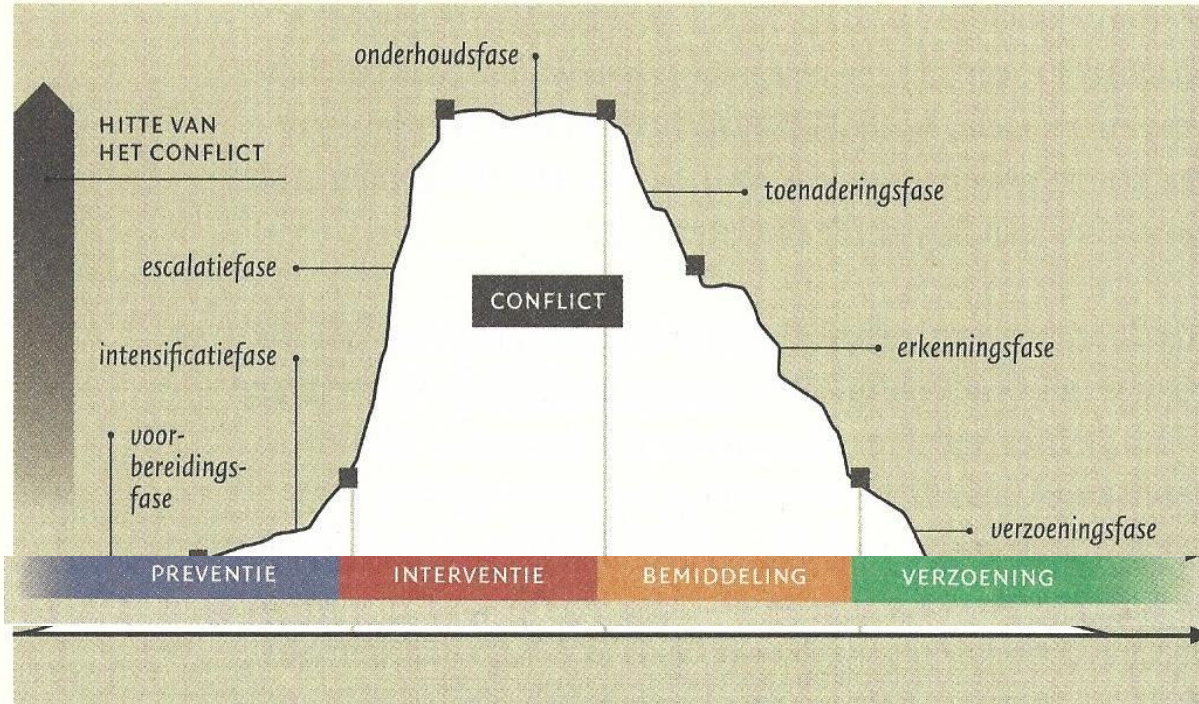
WET 3:

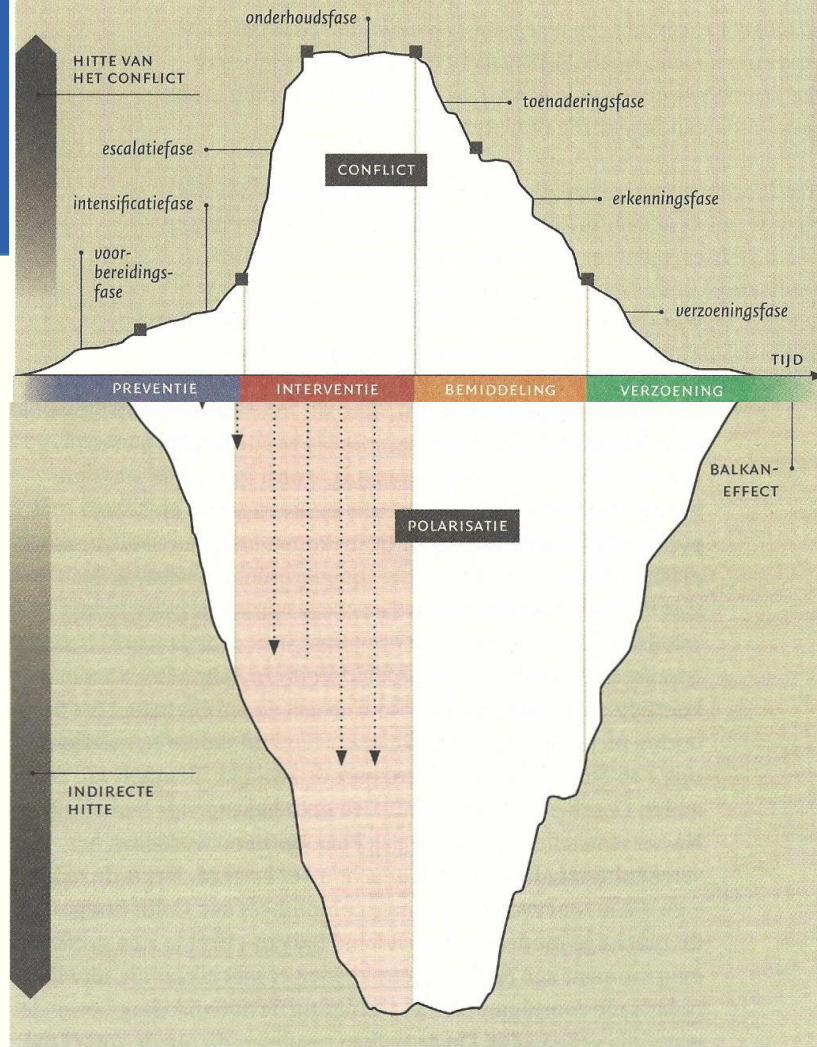
Polarisatie is een gevoelsdynamiek

- werkt op een buikgevoel en is niet redelijk, niet de logos telt wel de pathos
- ratio heeft slechts een beperkt effect, het kwaad wordt altijd elders gezocht, complottheorieën versterken het eigen gelijk

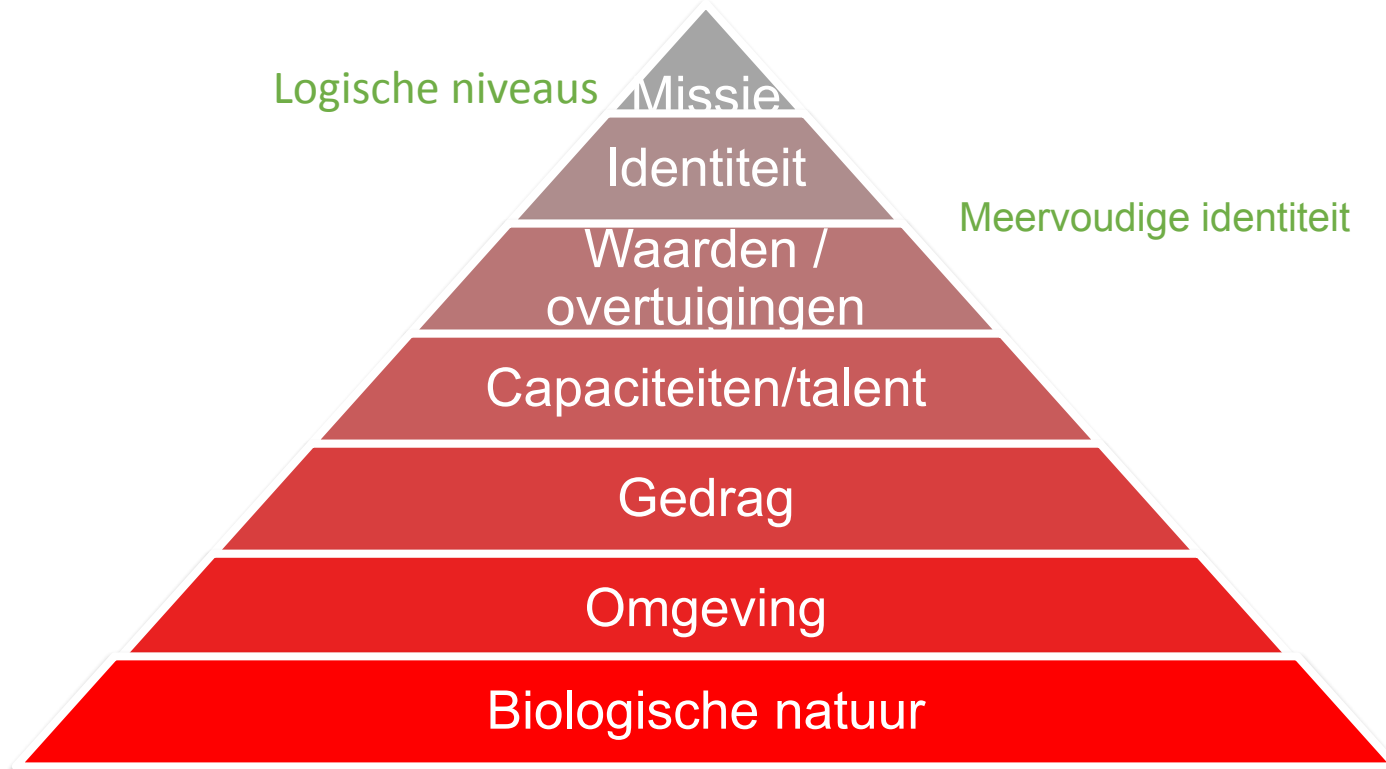
IJsbergmodel

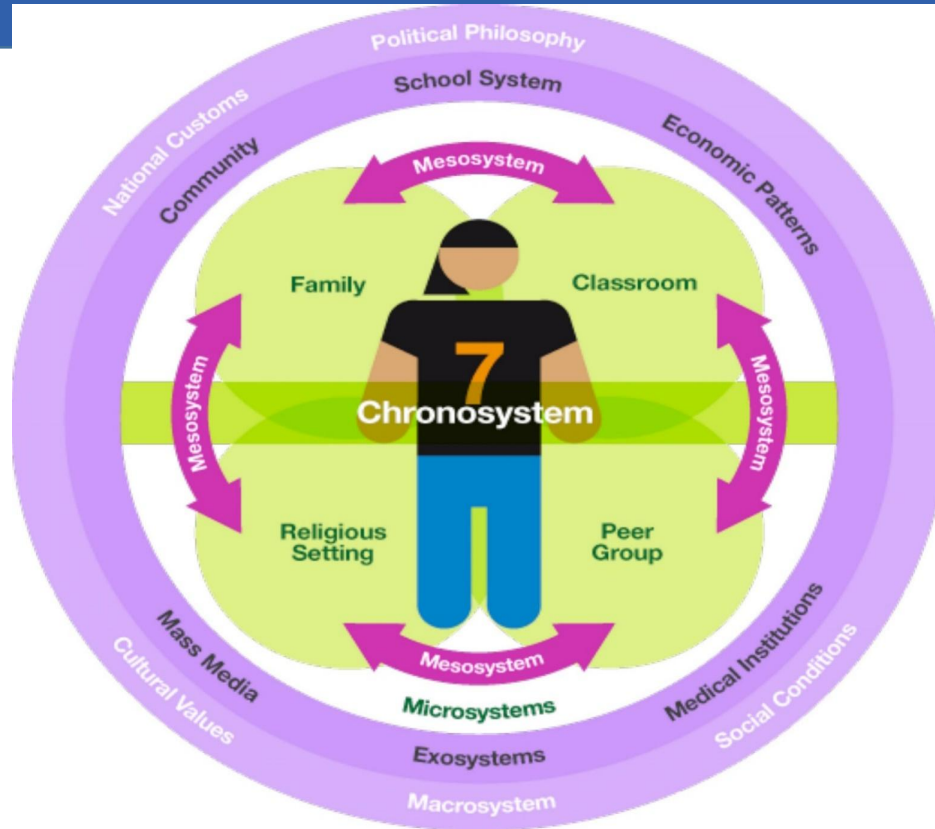

Ontwikkelingsmodel van Bateson

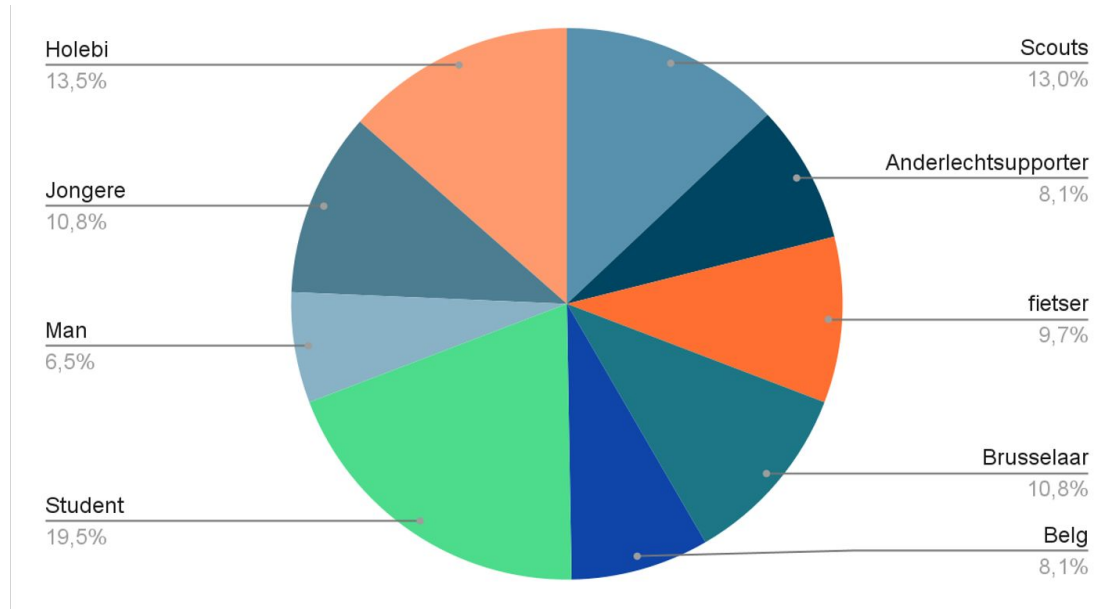

Bronfenbrenner model

Sociale identiteit

Tot welke groepen behoor je?

OPDRACHT

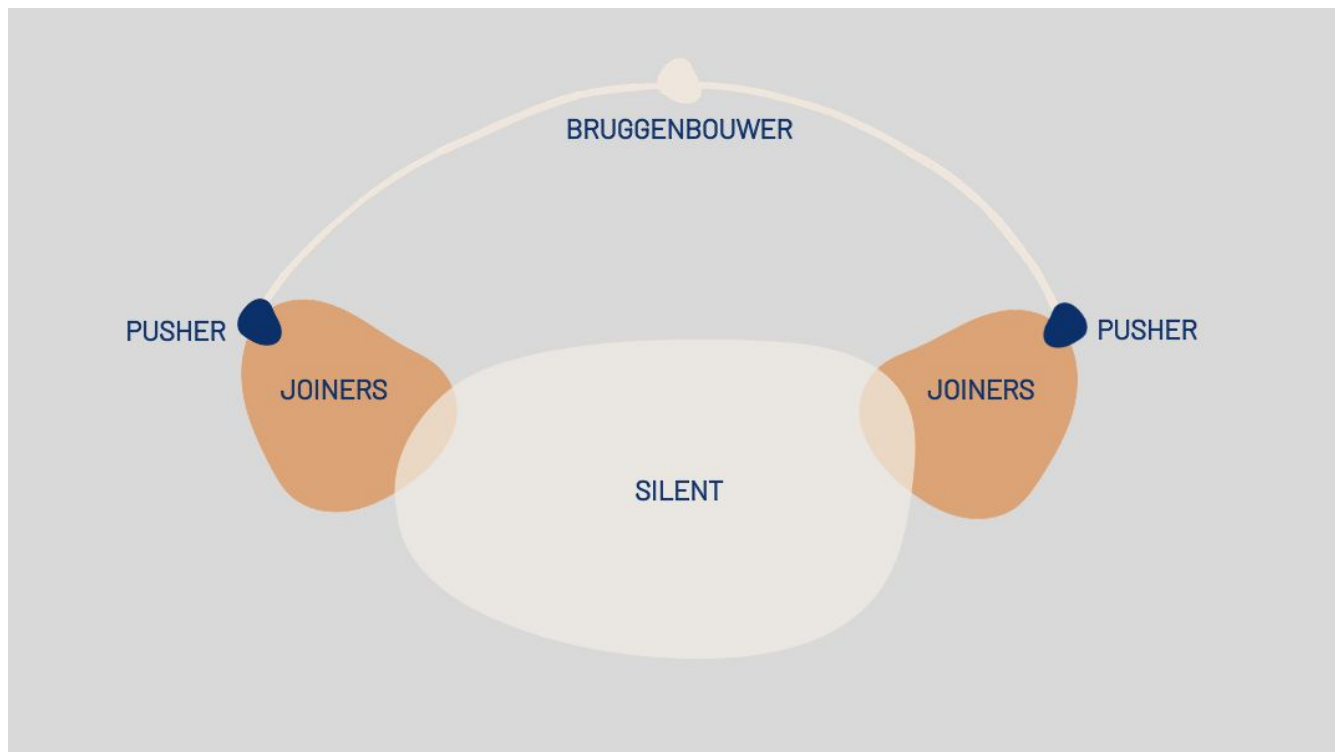
Breng nu zelf in kaart tot welke groepen jij behoort.

- Teken** een ronde taart op een blad papier.
- Lijst alle groepen op** waar je toe behoort.
- Geef **elke groep** een stukje van je taart. Kies een **groter stuk taart voor een groep die jij belangrijk vindt** en een kleiner stuk voor een minder belangrijke groep.

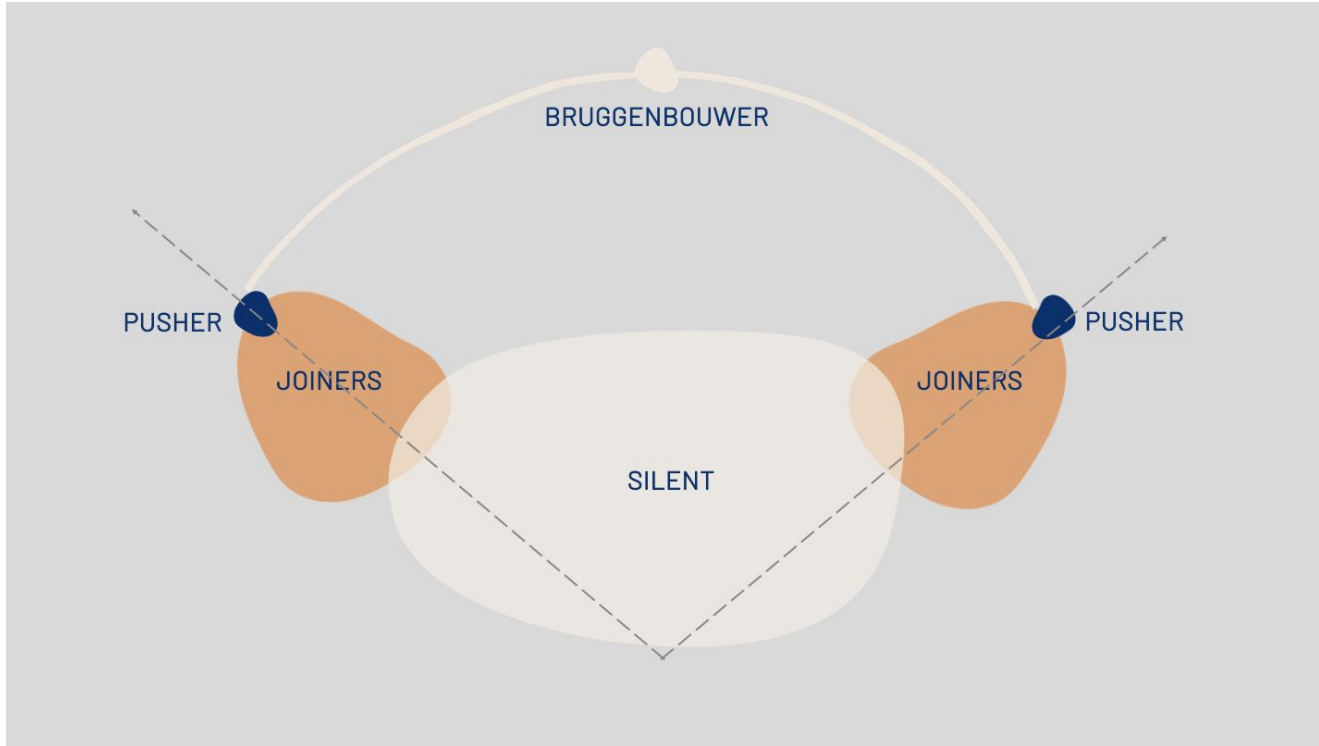
TIP

Op de volgende kaartjes vind je enkele voorbeeldtaarten die je kunnen inspireren.

Vijf verschillende rollen

Zichtbaarsheidslijn

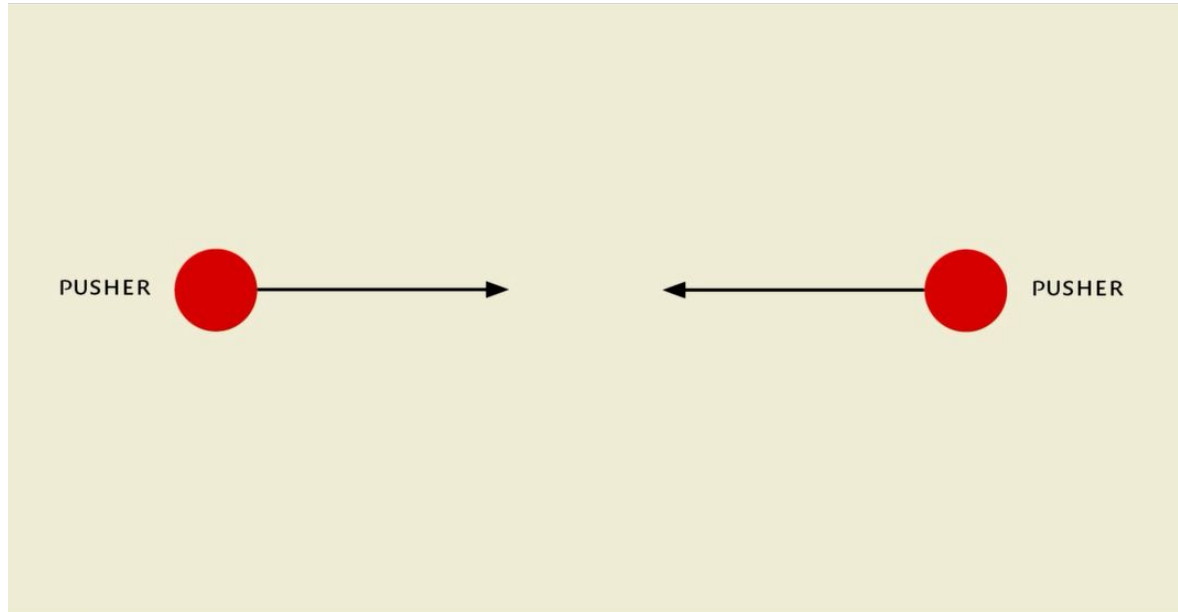
Rol 1 - The pusher

- Heeft een hoofdrol
- Levert brandstof voor wij – zij denken
- Het eigen gelijk staat centraal
- Voert een **monoloog**
- Het kwaad zit aan de overkant

Vb Geert Wilders, Donald Trump, Erdogan, Poetin

- Grillige dynamiek, elk incident kan de onderbuik laten overslaan

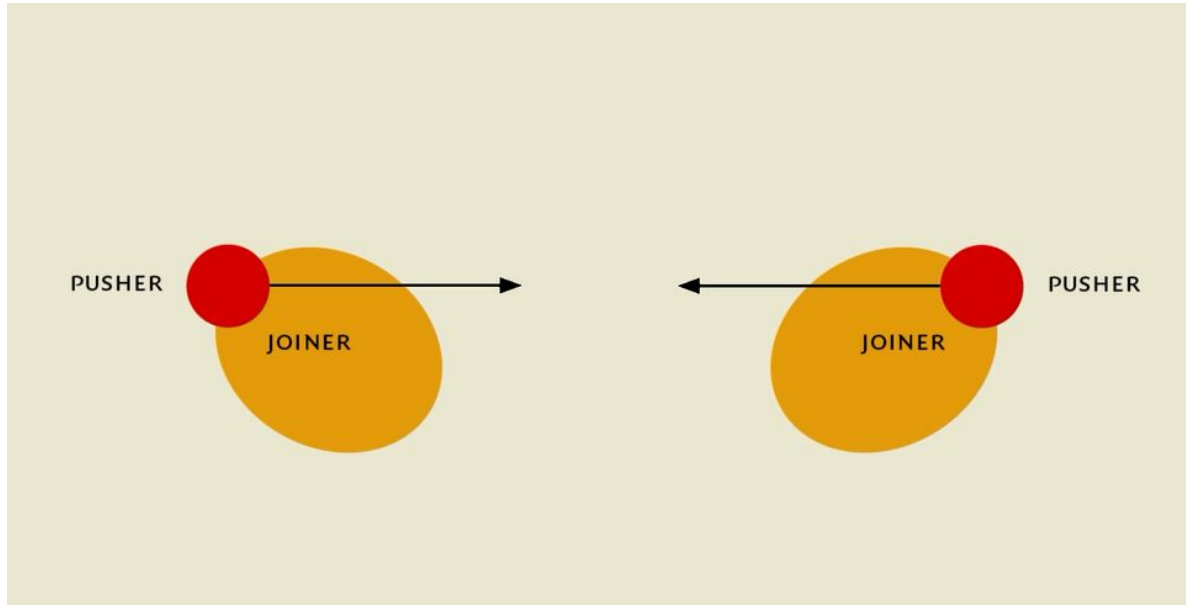
Rol 1 - The Pusher

Rol 2 - The joiner

- Kiest een kamp tussen de 2 polen
 - Onderschrijft de visie van de pusher, zij het minder extreem
 - Gaat in **discussie**, wisselt uit, doch onderbouwt het eigen gelijk
 - Pushers en Joiners zitten in de echokamer van het eigen gelijk
-
- Vb Reportage Tremelo, Kopvoddentaks van Geert Wilders, burgemeesters Catalonië, antivaxers

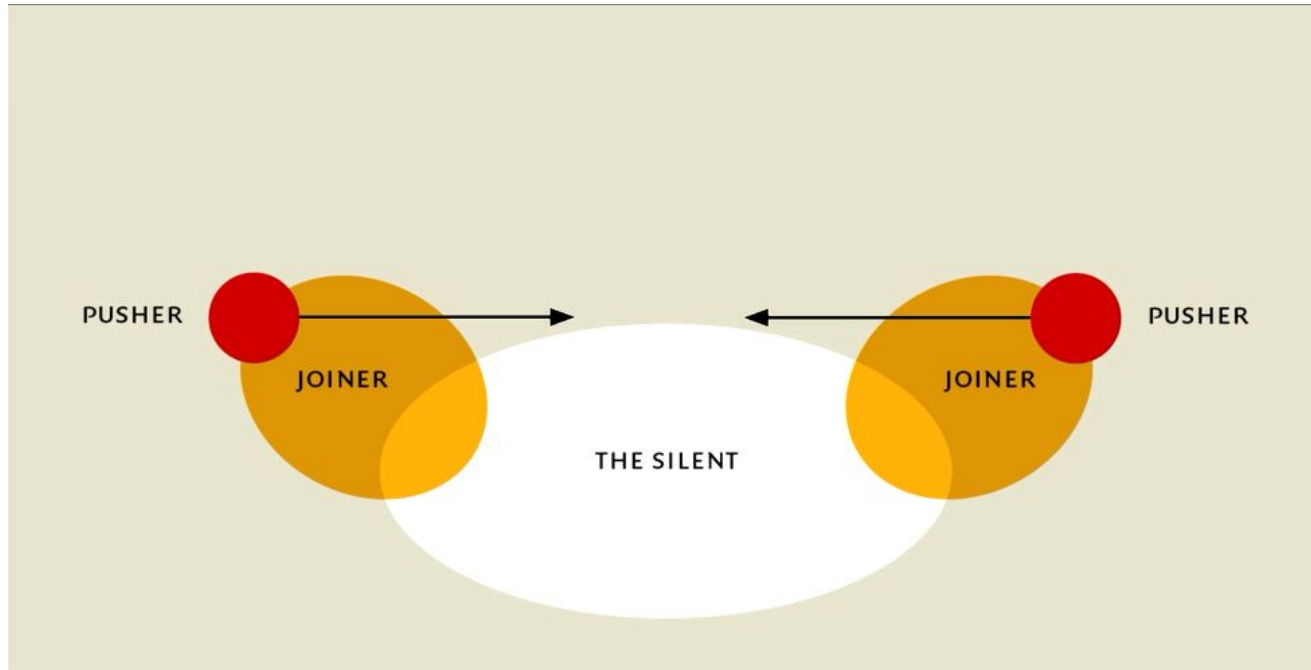
Rol 2 - The joiner

Rol 3 - The Silent

- Kiest voor geen van beide kanten, = doelgroep van de pusher
- Bevindt zich in het midden en is onzichtbaar
- Biedt weerstand aan de polarisatiedruk
- Zowel onverschillige als betrokken mensen
- Vaak neutraliteit gekoppeld aan beroep (ambtenaar, rechter, politie, burgemeester, ...)
- Voert gesprekken, gaat in **dialog**

Rol 3 - The Silent

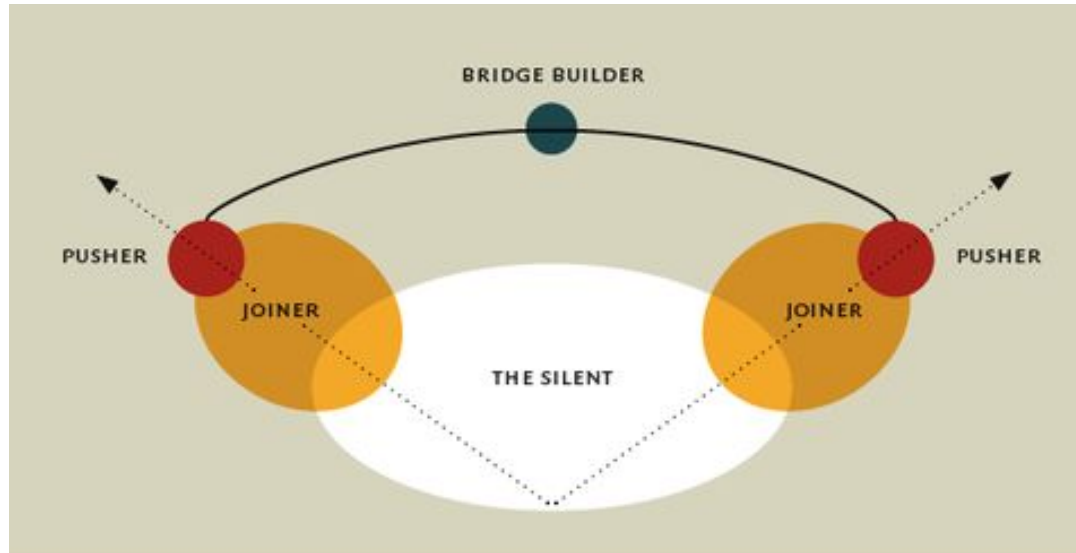

Rol 4 – De Bruggenbouwer

- Overziet de extremen en zoekt naar balans om extremen te verzachten vb dialoogtafels, hergo, counternarrative, ...
- Ziet tekortkomingen bij de polen
- Levert net hierdoor brandstof aan de polarisatie
- Blaast wind in de zeilen van de pusher

- ! Media = hofleverancier van het polarisatieproces, organiseren monoloog en/of discussie, voor dialoog ontbreekt tijd en geld

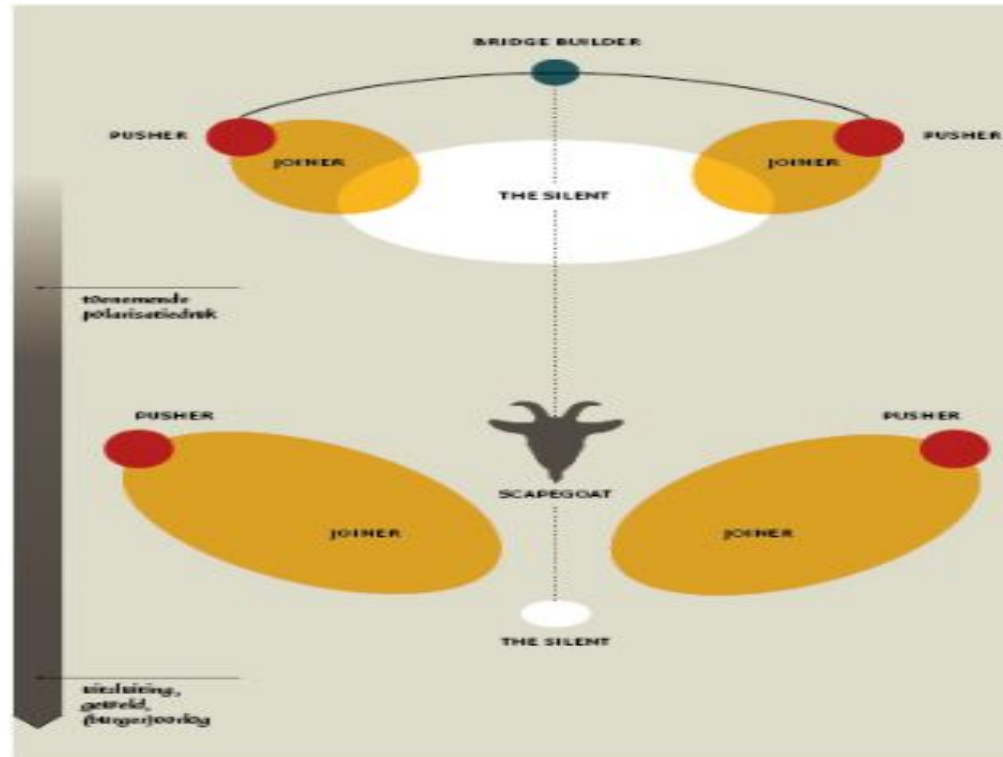
Rol 4 – De Bruggenbouwer

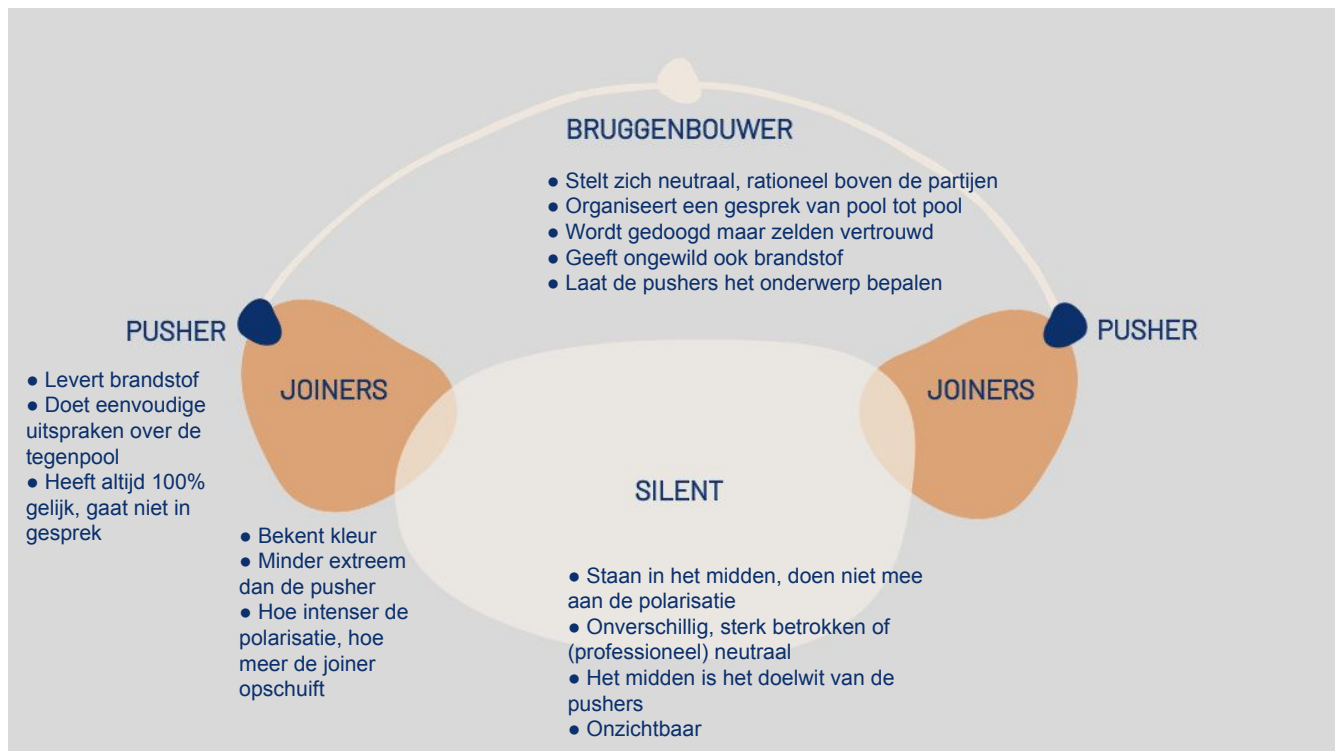
Rol 5 - The scapegoat – de zondebok

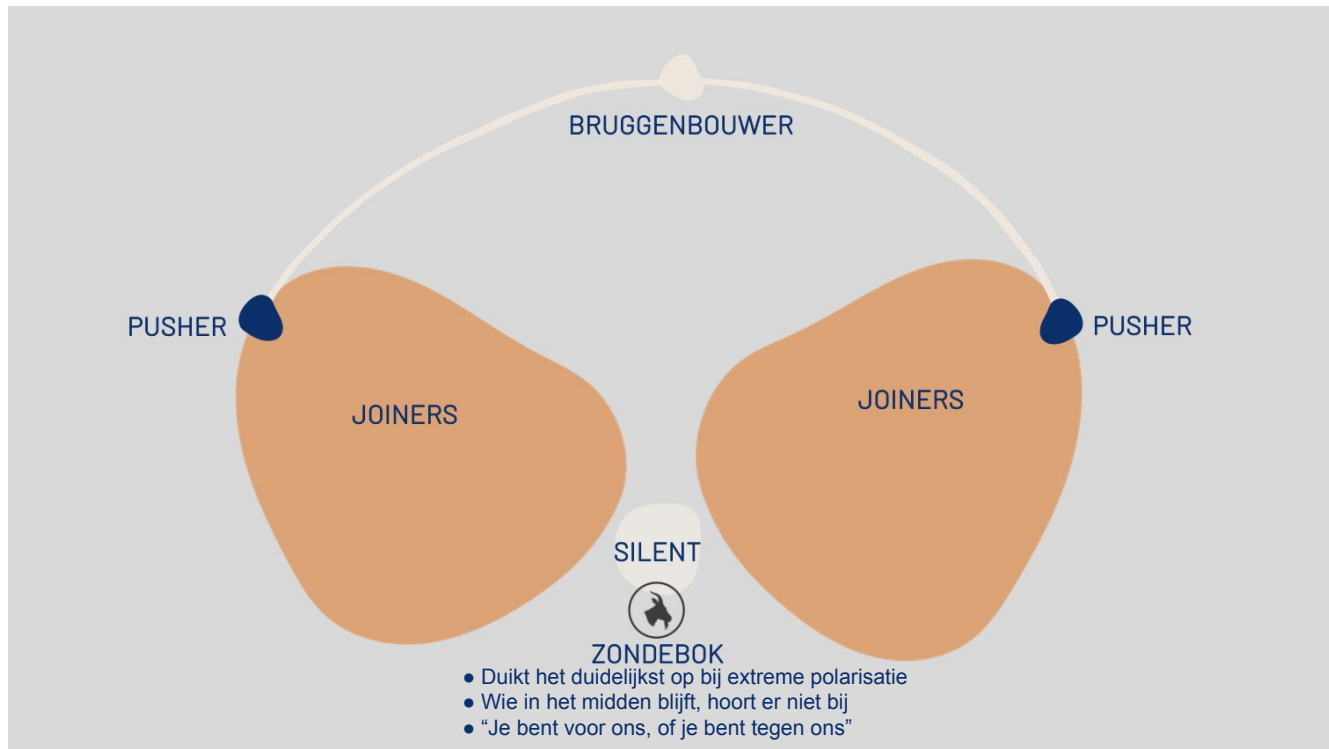
- Komt in beeld als polarisatie excessief toeneemt
- Bij excessieve polarisatie:
 - dunt het midden uit,
 - middenvelders worden joiners,
 - joiners worden pushers,
 - pushers willen de sturing loslaten >> burgeroorlog vb Hutu's << Tutsi's
- Als de tolerantie nul is, zoekt men een zondebok :
- De zondebok verschaft uitlaatklep voor schuld en woede
 - vb Pietenpact,
bruggenbouwende moslim,
verbindingsofficier in Turkije, de politie
burgemeester Molenbeek Philippe Moureaux

Rol 5 - The scapegoat – de zondebok

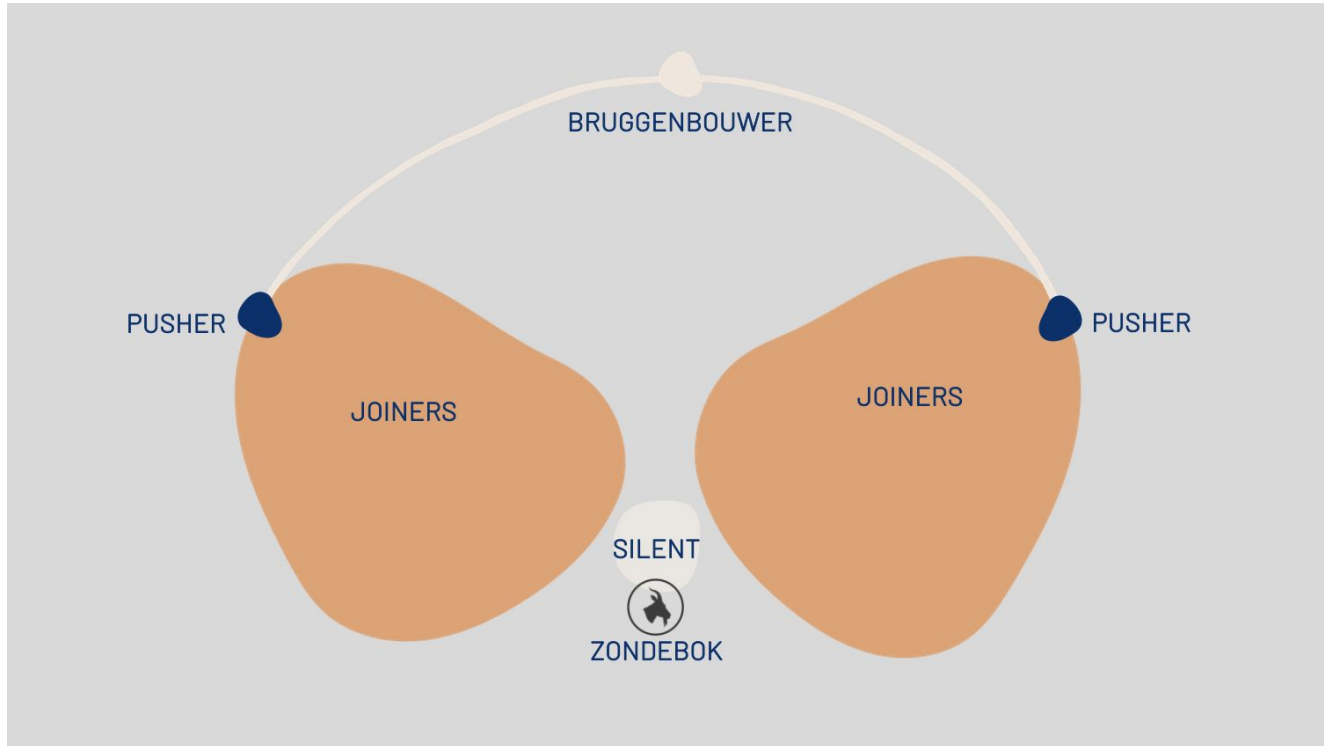

Rollen en hun eigenschappen

Opdracht

- Rond welk onderwerp neem jij wel eens de rol van pusher op?
- In welke polarisatie ben jij een joiner?
- Waar sta jij in het midden?

Wat kunnen we eraan doen?

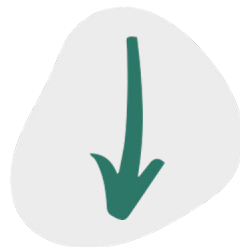
Gamechanger 1

Verander van
doelgroep

Gamechanger 2

Verander van
onderwerp

Gamechanger 3

Verander van positie

Gamechanger 4

Verander van toon

Gamechanger 1

Verander van doelgroep

DO's

- Investeer in het midden, werk met rolmodellen en sleutelfiguren
- Bouw netwerken uit in “vredestijd”

DONT's

- Richt je aandacht niet op de polen
- Laat je netwerk niet door anderen bepalen
- Wacht niet tot er spanningen / rellen zijn

Gamechanger 2

Verander van onderwerp

DO's

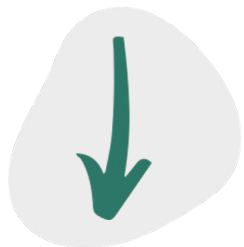
- Zoek het gemeenschappelijke vraagstuk
- Praat over de eigenlijke 'kwestie', kies een bindend onderwerp
- Schort je eigen oordeel op

DONT's

- Identiteit is vaak niet het vruchtbare onderwerp = blinde vlek vd bruggenbouwer
- Vermom een standpunt niet in vraagvorm

POLARISATIE

Gamechanger 3

Verander van positie

DO's

- Ga zelf mee in het midden staan en bouw daar vertrouwen op
- Vorm netwerken van bondgenoten
- Ken het midden, luister naar het midden, hou het belang van het midden voor ogen, luisteren duwt mensen naar het midden

DONT's

- Stel je niet boven de partijen
- Pretendeer niet dat jij het zal oplossen
- Laat je niet gijzelen door de pushers, oordeel niet

Gamechanger 4

Verander van toon

DO's

- Luister actief, vanuit oprechte interesse
- Wees in jouw taal en houding open en uitnodigend
- Stel open vragen
- Durf jezelf kwetsbaar opstellen en maak duidelijk dat ook jij worstelt met het spanningsveld
- 'Talk the talk and walk the walk' = mediative speech

DONT's

- Niet moraliseren, niet veroordelen
- Vermijd zelf polariserend taalgebruik ('jullie visie', 'onze waarden',...)

Over de toon in het midden

Begrenzen > Uitnodigen

Oplossingen > Vraagstukken

Identiteit > Loyaliteit

JOURNALISM & POLARIZATION

PRODUCED BY TIMES OF MIGRATION

STORY: BART BRANDSMA

ARTWORK: PEDRO X. MOLINA

POLARISATIE

vlaams
vredesinstituut

Conflict en controverse
in de klas

Conflict en dialoog in drie scenario's

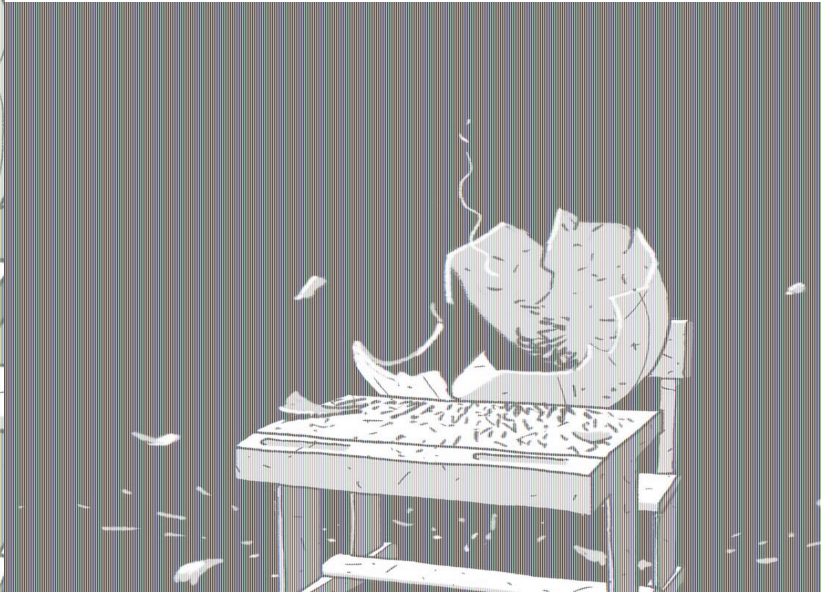
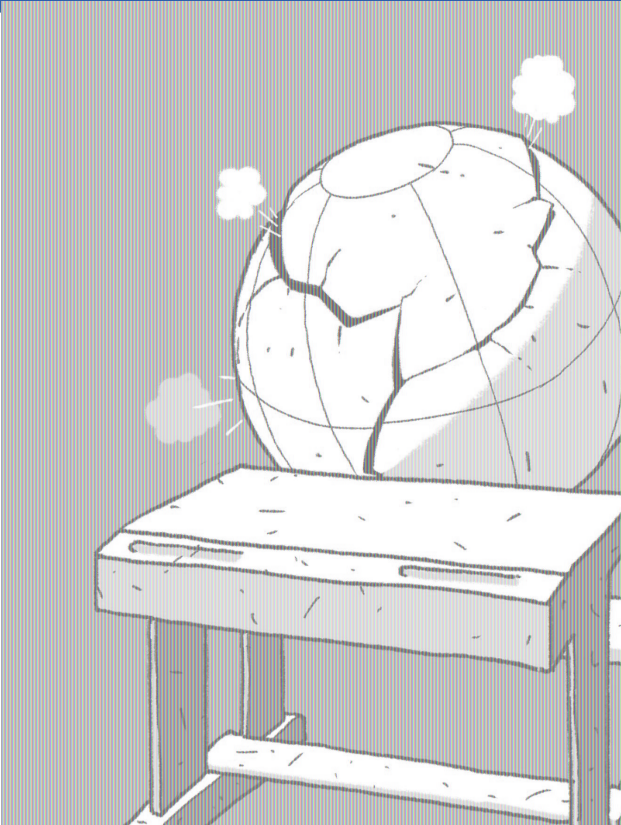
- De klas op stellen
- Heikele thema's in het leerplan
- Dialoog over controversiële thema's

© Jimmy Kets

Scenario 1

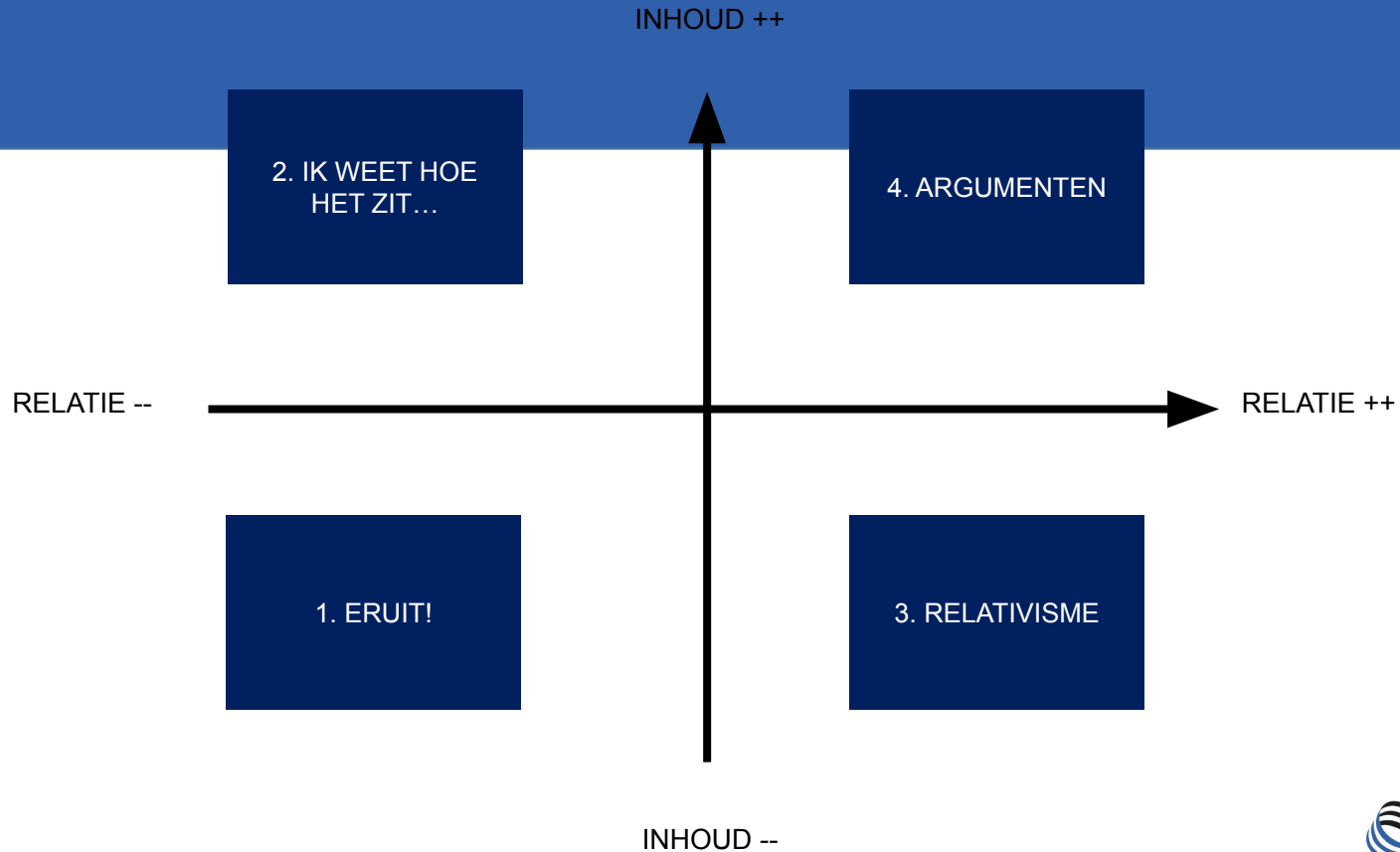
De klas op stellen

Conflictwolken

Reageren op een confronterende uitspraak?

Open vragen...

- Wat maakt dat je dat zegt?
- Wat bedoel je met?
- Kun je een voorbeeld geven van?
- Wat zijn je redenen voor...?
- Hoe zou je kunnen nagaan of het waar is?
- Wat zou iemand zeggen die het niet met je eens is?

Bron: 'Leren van verschillen: deep democracy in de klas', training door Julia Sarbo en Nora Hammidi, Anne Frank Stichting.

Conflicthanteringstechnieken

□ Een confronterende uitspraak: begrenzen?

- *Begrenzen én uitnodigen*

□ Zorg dat iedereen zich veilig blijft voelen

□ Structureer en begeleid het gesprek actief

Polarisatie, conflict en vrede

Geweldloos omgaan met
tegenstellingen en
spanningen

Maarten Van Alstein

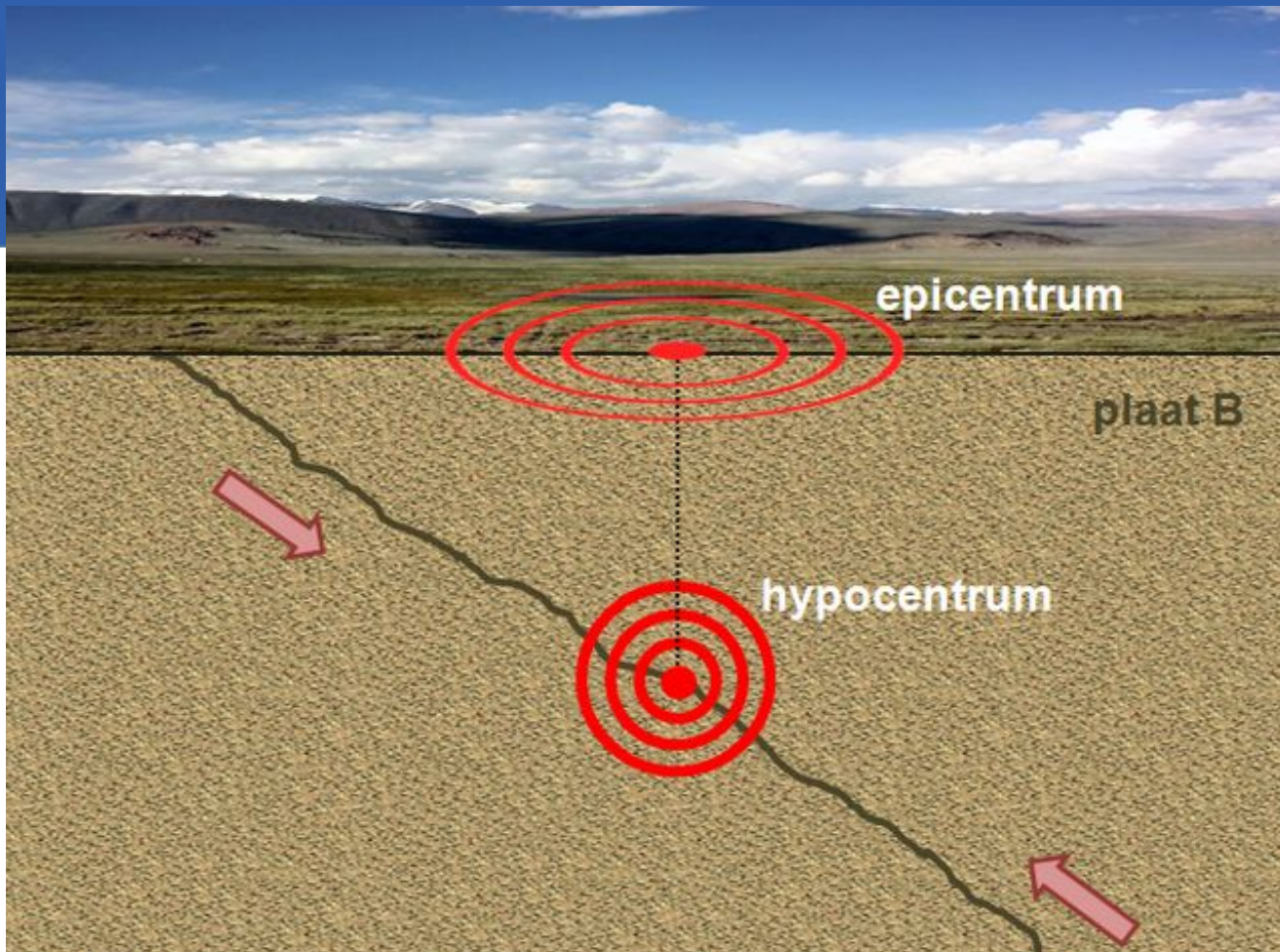
- ***Twee verschillende
fenomenen....***

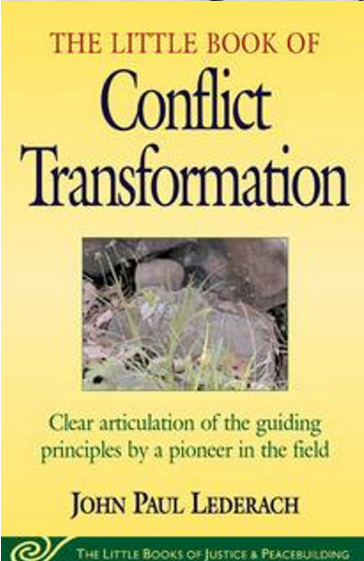
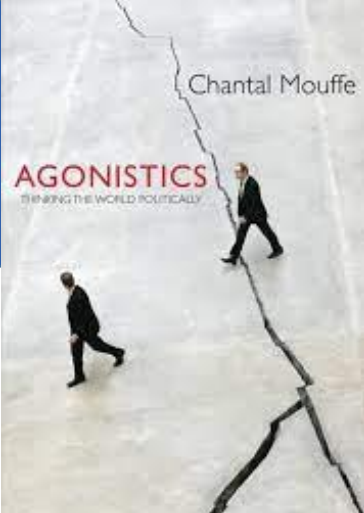
- Afstand vs. confrontatie

- ***...maar nauw samenhangend***

- Polarisatie als motor van conflict

- Conflict als motor van polarisatie

dynamieken achter conflicten en polarisatie

- Socio-economische trends
- Macht, identiteiten en politieke emoties:
 - angst, boosheid, wantrouwen, verontwaardiging,...
- **Gebeurtenissen in leefwereld**
- **Polarisatie-ondernemerschap en rekrutering**

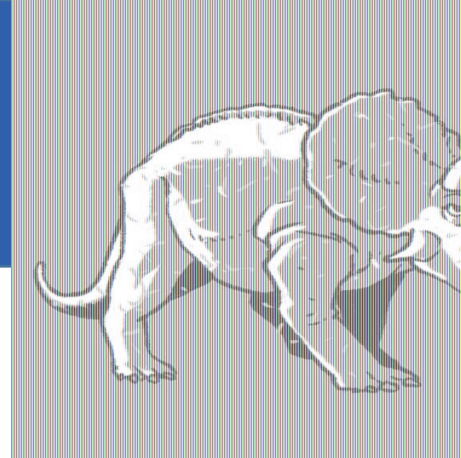
- democratische
- conflicten en polarisatie

schadelijke
conflicten en
polarisatie

Scenario 2:

Heikele thema's in het leerplan en het samenleven op school

- Klimaat
- Gender
- Migratie
- Evolutietheorie
- Buitenlandse conflicten: Palestina-Israël,...
- Religieuze thema's
-

- Type controversiële of polariserende kwestie

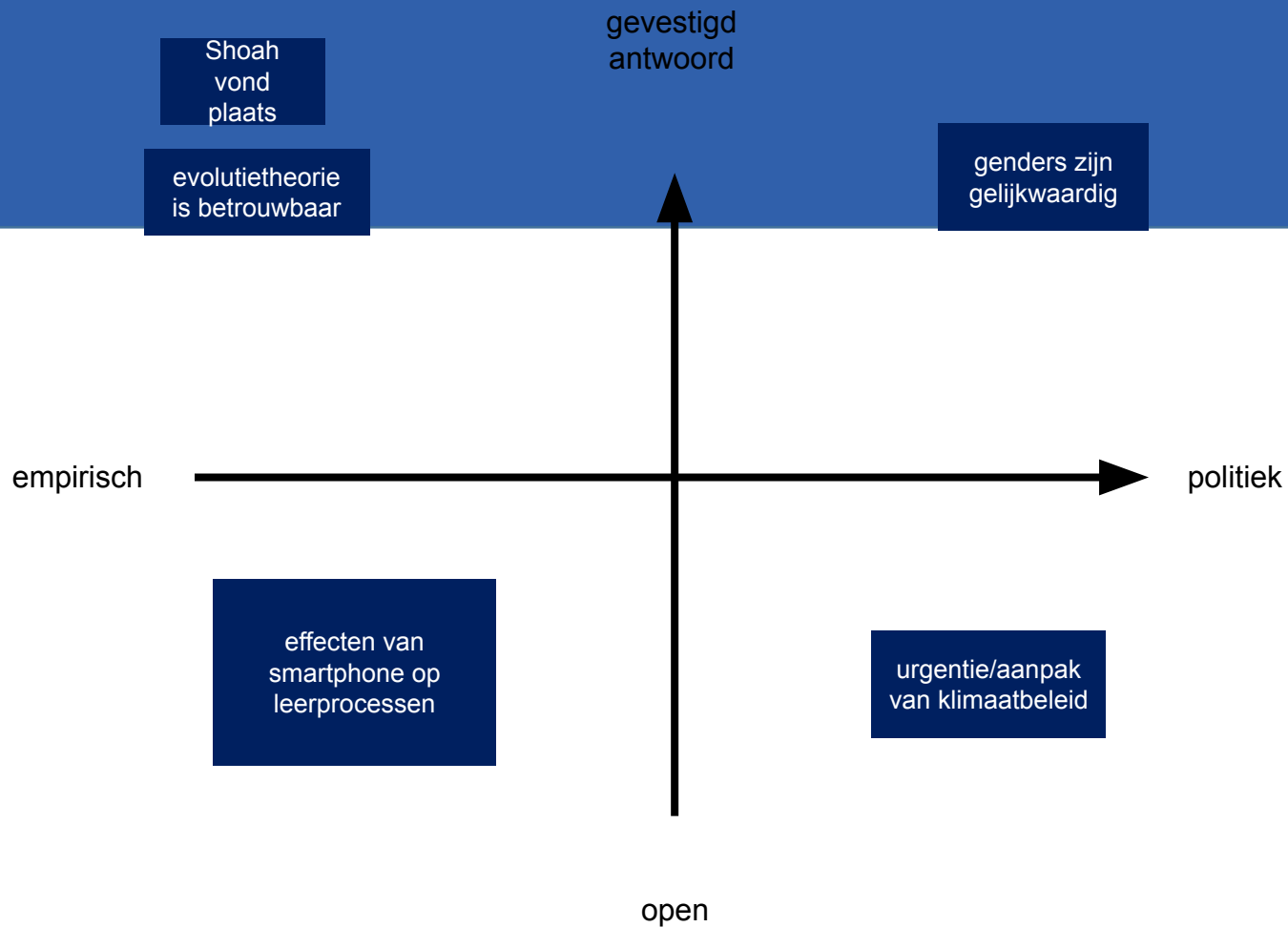

THE POLITICAL CLASSROOM

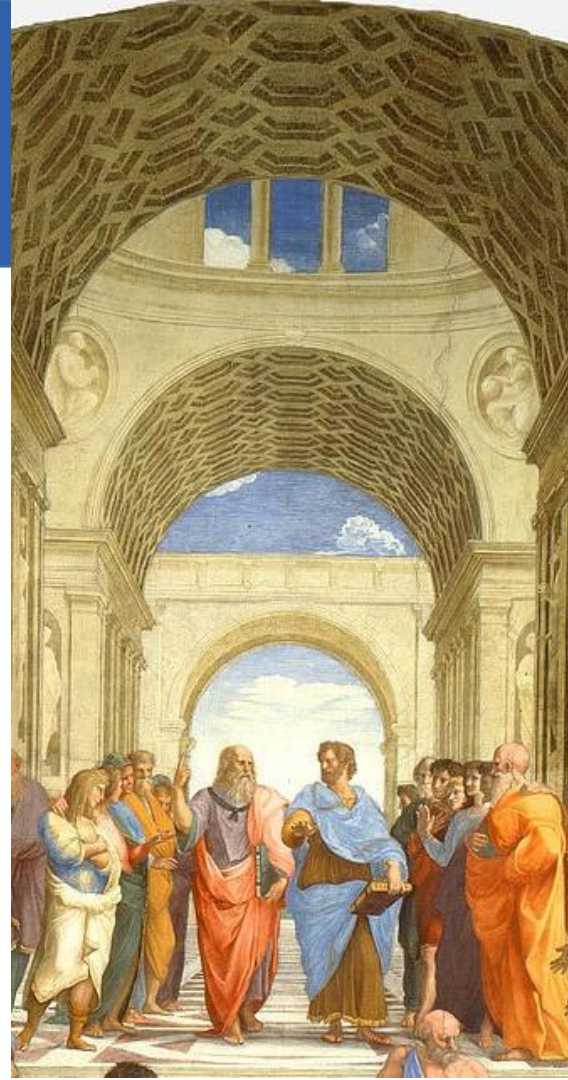
Evidence and Ethics in Democratic Education

DIANA E. HESS
PAULA MCAVOY

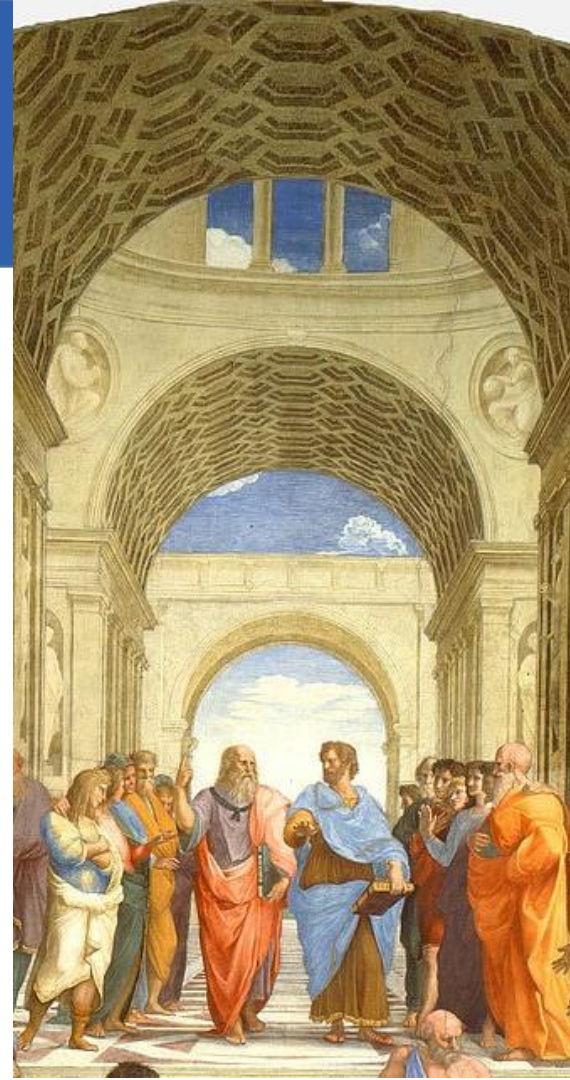

Scenario 3
Oefenen in
meerstemmigheid en
controverse

- Bewust aan de slag met meerstemmigheid en multiperspectiviteit in de lessen
- Projectwerk rond controversiële vraagstukken
- Filosofische gesprekken, dialogen en discussies
- Workshops
- Kunstzinnige werkvormen

- Waarom is het voor leerkrachten niet altijd makkelijk om les te geven over controversiële onderwerpen?

Te weinig tijd

Vrees om de controle te verliezen

Vrees voor conflicten en gekwetste leerlingen

Gebrek aan kennis, vaardigheden of

- Leerlingen willen praten over controversiële onderwerpen

- Jongeren ervaren vaak dat er op school daarvoor niet altijd ruimte is:

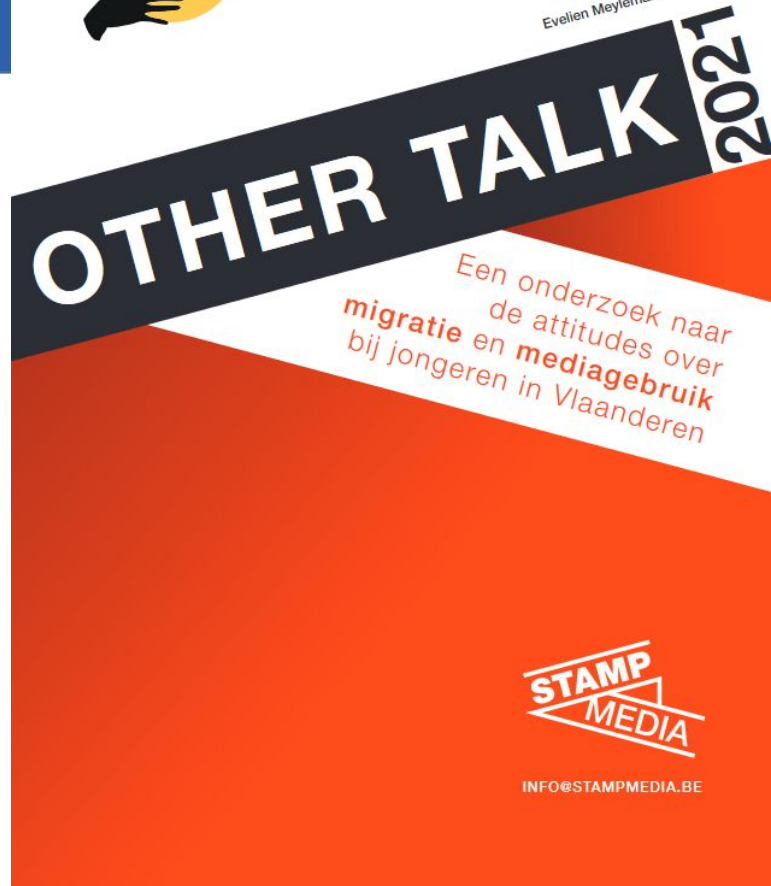
Leerlingen ervaren dat sommige leerkrachten neutraal willen blijven

Leerlingen ervaren dat andere leerkrachten hun persoonlijke mening presenteren als iets dat ze moeten overnemen

Leerlingen ervaren dat gesprekken over deze

Ellen Huyge
Hanne Vandenberghe
Julie De Smedt
Manon Bertrand
Evelien Meylemans

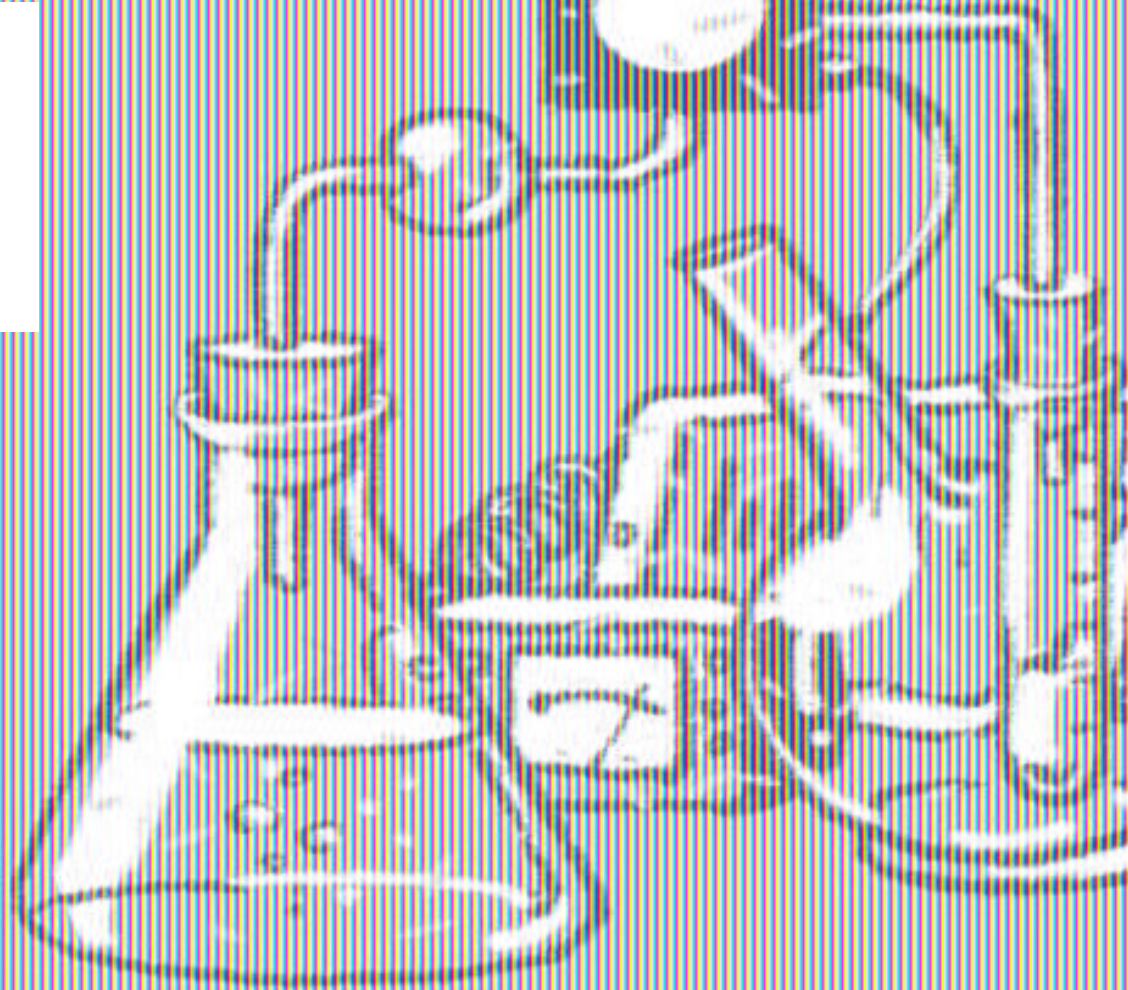

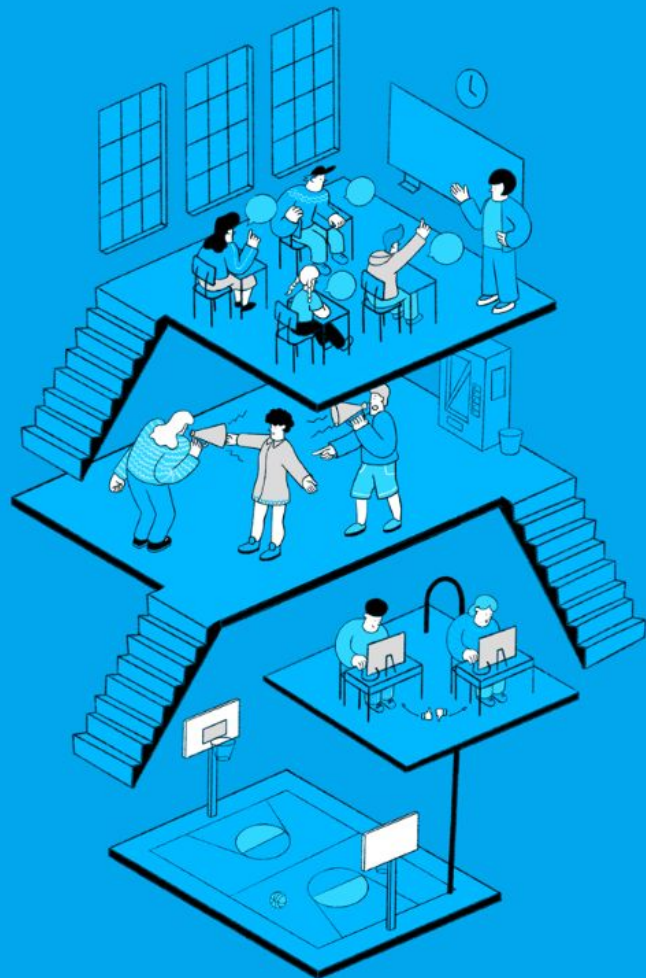

Het belang van een **open klasklimaat**

De klas als democratisch laboratorium

Conflict, burgerschap en vrede

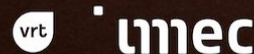
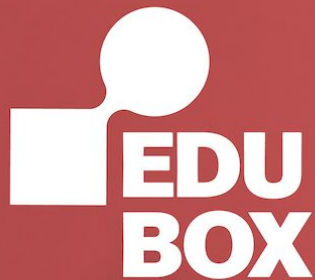
Samenwerken aan een vreedzaam schoolklimaat

Conflict is als zuurstof, heeft vredesonderzoeker Kathy Bickmore ooit geschreven. Een wezenlijk en onontkoombaar element van het leven – en tegelijk ook explosief.

Vandaag hebben tal van mensen het gevoel dat maatschappelijke spanningen harder en bitser worden. Het verbaast dan ook niet dat veel mensen vooral dat tweede kenmerk, het ontvlambare karakter van conflict, lijken te zien. Bickmore herinnert er ons met haar metafoor echter aan dat conflicten, hoe explosief ze soms ook kunnen zijn, bij de menselijke conditie horen. Wie met anderen samenwerkt of samenleeft, zal van tijd tot tijd met conflicten geconfronteerd worden. Dat is onvermijdelijk. Conflicten hoeven evenwel niet noodzakelijk schadelijk uit te draaien of in geweld te eindigen. Of conflicten al dan niet in ons gezicht ontploffen, hangt in sterke mate af van de manier waarop we ermee omgaan: op een democratische en vreedzame, of op een destructieve en vijandige manier.

MAARTEN VAN ALSTEIN

VLAAMS VREDESINSTITUUT – JAARVERSLAG 2019

WIJ-ZIJ-DENKEN

LEREN VAN MENING

STANDPUNTENKAART

A

Absoluut niet. Vlees is moord.

B

Toch beter van niet. Leve veggie!

C

Het kan wel, maar het hoeft niet elke dag.

D

Vanzelfsprekend. We kunnen niet zonder.

42

#STEMMEN VOOR VREDE

vlaams vredesinstituut

NOBELPRIJS

MAGAZINE

INVULBUNDEL - 15'

Het leerlingenmagazine telt 16 pagina's, vult het formulier hieronder in en ontvang het onmiddellijk in je mailbox.

NOBELPRIJS VOOR DE VREDE

De Nobelprijzen, onder andere die voor de vrede, worden in het leven genoemd naar Alfred Nobel. De meeste mensen hebben al wel van hem en van de Nobelprijs gehoord. Maar hoe komt het eigenlijk dat er in zijn naam prijzen worden uitgereikt?

Alfred Nobel was een wetenschapper en een uitvinder die leefde in de 19e eeuw. In zijn zoektocht naar een explosieve stof die stabiel bleef tot hij tot ontroffing werd gebruikt, werd hij het dynamiet uit. Dit werd veelvuldig en veelvuldig gebruikt in de mijnbouw, in fabrieken en voor grote constructieprojecten. Dankzij het succes van zijn uitvinding werd Alfred Nobel een heel rijke man.

"Degenen die het meeste voordeel hebben opgeleverd voor de mensheid"

Maar dynamiet werd ook gebruikt voor oorlogen en Alfred Nobel was iemand die een vreedzamer aan een betere wereld. Niet voor zijn dood schreef hij in zijn testament dat zijn **rijken**, die hij dus te danken had aan het dynamiet, gebruikt moesten worden om prijzen uit te reiken aan mensen die het voordeel jaar het meeste voordeel hadden opgeleverd voor de mensheid.

@nobelprize
@nobelprize.org

3^e GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

#STEMMEN VOOR VREDE

HANDLEIDING VOOR DE LEERKRACHT/BEGELEIDER

Het leerkrachtenbundel telt 30 pagina's, vult het formulier hieronder in en ontvang het onmiddellijk in je mailbox.

RAPPORT

Leren over oorlog, conflict en vrede

Gids voor de praktijk

Maarten Van Alstein

vlaams.
vredesinstituut

LARISATIE

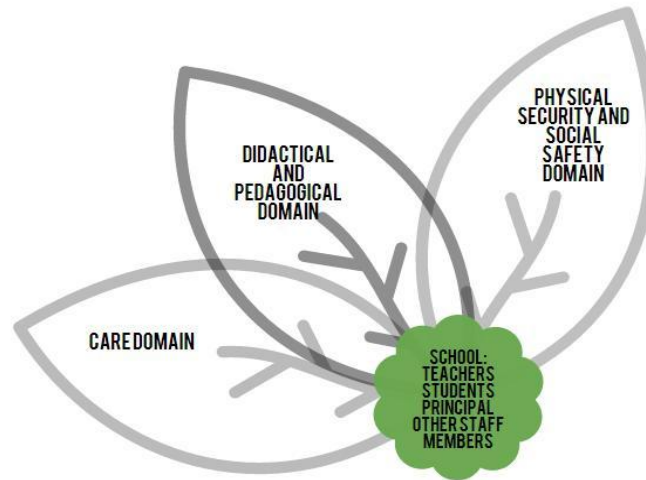
ENCOUNTERS
BETWEEN
VOICES
FROM
the
OTHER
END

Katinka de Jonge

Pleidooi voor een holistische multidisciplinaire aanpak Connective, Counter& Alternative narrative

Verenigingen, cultuur, scholen, welzijn, opvoedingsondersteuning, CLB's, islamexperts, politie, geestelijke gezondheid, trauma experts, jongerenwerkers, NGO's met expertise, sport-en vrijetijdsbesteding , ...

Belangrijke weetjes

- Ik kan een persoon niet veranderen
- Ik kan alleen mijn houding ten opzichte van de persoon aanpassen
- Ik moet proberen de persoon als mens te respecteren, ook al deel ik zijn ideeën niet
- Ik kan geen volledige ideologie aanvallen die voor de betrokkene als enig alternatief wordt gezien in een vijandige wereld. Ik moet me steeds aanpassen aan nieuwe situaties en uitspraken
- Een radicaal /extreem denkend persoon aanvaardt geen kritiek op zijn denken, ik kan alleen proberen het kritisch denken bij de persoon proberen te stimuleren via vraagstelling
- Ik kan wel sterk inzetten op de relaties en het netwerk rond de persoon en focussen op een 'sense of belonging' / gevoel van verbondenheid
- Mensen met radicale / extreme ideeën verlaten enkel het gedachtegoed als ze alternatieven zien

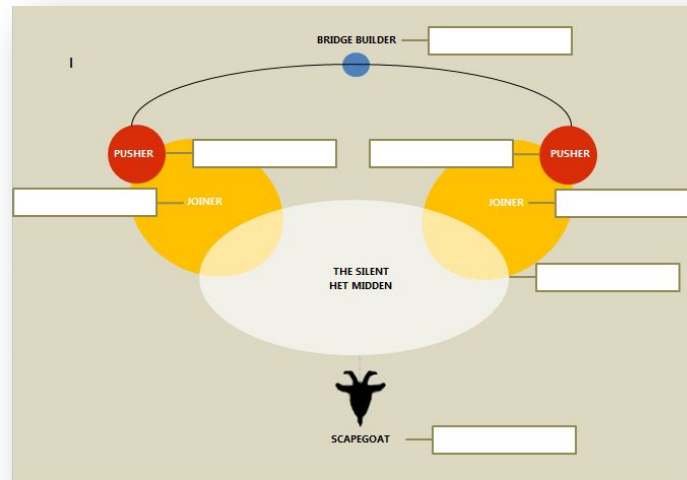

10 Gesprekstips

1. Vergeet winnen (niet hautain overkomen), toon interesse, laat uitspreken
2. Tracht te preciseren bij je vraagstelling (de kunst van het vragen stellen)
3. Je mag ook zelf provoceren
4. Geef tegenvoorbeelden (Killing examples)
5. Wees redelijk en toon empathie
6. Gebruik humor
7. Gebruik story telling
8. Betrek actief alle andere stemmen en leerlingen,
9. Stimuleer kritisch denken
10. Beheers de evolutie van het gesprek en kom niet te snel met je eigen voorstel.

Oefenen op de vijf rollen

- Groepjes van twee à drie personen
- Bedenk een vorm van polarisatie waar jij mee zit.
- Tracht zoveel mogelijk rollen te identificeren. Noteer ze op het invulblad.
- Welke rol neem/nam jij zelf op? Wissel je soms van rol?
- Bespreek jouw voorbeeld met de anderen in je groepje.

Afsluitende reflectieronde

Wat nemen jullie mee van deze vorming?

Bronnen

Deze presentatie werd ontwikkeld met materiaal van

- Bart Brandsma <https://insidepolarisation.nl/>
- Vlaamse Radio- en TelevisieomroeporganisatieVrt <https://www.vrt.be/nl/edubox/>
- Hannah Arendt Instituut <https://arendt-academy.be/courses/polarprof/>

Deze presentatie is het resultaat van een overleg/samenwerking tussen:

- Marjan Verplancke
- Karin Heremans
- Maarten Van Alstein
- Eef Rombouts
- Sofie Desmet
- Tomas Baum

Contactgegevens

<https://wij-zij.be/>

Tomas Baum
Directeur Kazerne Dossin

tomas.baum@kazernedossin.eu

